

OPERACE ACTIVE ENDEAVOUR

Námořní protiteroristická operace Severoatlantické aliance

Foto: Německé námořnictvo

Účelem námořní operace Severoatlantické aliance Active Endeavour (OAE, „Aktivní úsilí“) bylo odhalovat a odstrašovat teroristické aktivity a kontrolovat námořní dopravu ve Středoziemním moři. OAE byla zahájena 6. 10. 2001, krátce po útocích z 11. září na základě aktivace článku 5 Washingtonské smlouvy na podporu Spojených států. Operace byla ukončena v říjnu 2016, když NATO spustilo novou misi Sea Guardian.

Vývoj

- » Na počátku operace měly síly za úkol pouze ověřit, zda nejsou prohlížena plavidla zapojena do teroristické činnosti.
- » Od března 2003 byly úkoly plavidel NATO rozšířeny o doprovod civilních lodí členských států skrze Gibraltarský průliv - cílem bylo zabránit teroristickým útokům v oblasti se silným námořním provozem. Těto možnosti využilo celkem 488 lodí, plnění úkolu bylo pozastaveno v květnu 2004.
- » V průběhu roku 2004 byla působnost operace po úspěchu ve východní oblasti rozšířena na celé Středoziemní moře. Představitelé Aliance také uvítali aktivitu partnerských zemí, které projeví zájem operaci podpořit.
- » Koncept námořního angažmá NATO doznal dalších úprav v roce 2009, kdy se NATO zaměřilo na potřebu zlepšit sdílení informací mezi Aliancí a dalšími aktéry v regionu a posílit mandát při vstupu sil na paluby podezřelých plavidel.
- » Začátkem roku 2010 byl přijat nový operační plán, který zaváděl nové rozložení sil mise. Nově byly kombinovány pohotovostní jednotky s nárazovými operacemi, namísto trvale nasazených sil. V zájmu lepšího povědomí o situaci na moři byla zintenzivněna spolupráce s nečlenskými zeměmi Aliance a mezinárodními organizacemi.
- » Stejně jako se měnila role NATO v boji proti terorismu, měnily se v průběhu let také kompetence a mandát OAE. Skrze misi Aliance získala představu o námořních aktivitách probíhajících ve Středoziemním moři.
- » Alianční snahou bylo udržet námořní komunitu v bezpečí, lodě organizace proto pravidelně navazovaly komunikaci s ostatními plavidly, aby uklidnily a informovaly námořníky.

Další úkoly OAE:

- » Plavidla NATO systematicky střežila také potrubí spojující Libyi s Itálií a Maroko se Španělskem - tudíž proudilo do západní Evropy 65 % ropy a zemního plynu.
- » V několika případech síly Aliance zachraňovaly také civilisty z ropných plošin a potápějících se lodí.
- » Operace posloužila coby námořní součást pomocných aktivit NATO při zajišťování bezpečnosti letních olympijských a paralympijských her v roce 2004 v Řecku.

Skladba sil

- » Úkolové uskupení plavidel, ponorek a hlídkových letounů
- » Na moři vždy zhruba 30 lodí
- » V pohotovosti 2 fregaty rychlé reakce NATO
- » Nasazeny především k vyhledávání, sledování a průzkumu podezřelých plavidel

Aktivní státy

Stálé námořní síly Aliance se v podpoře mise Active Endeavour střídaly buď "nárazově" (při střídání všech jednotek najednou), nebo individuálně, podle potřeby. Zpočátku se do operace spuštěné čl. 5 zapojily pouze členské státy NATO. Od roku 2004 však přicházely nabídky podpory od partnerských zemí a od států mimo NATO. V zájmu výměny informací byli do HQ MARCOM přijati styční důstojníci Gruzie a Izraele, další státy pak poskytly přímo plavidla, např. Rusko (v letech 2006 a 2007) či Ukrajina (od roku 2007 celkem šestkrát). Od dubna do května roku 2015 se do operace zapojilo také plavidlo Nového Zélandu.

Výsledky operace Active Endeavor

Kromě zajištění bezpečnosti dopravy v jedné z nejušnějších námořních oblastí na světě pomohla operace také posílit vztahy Aliance s partnerskými zeměmi, především se členy Středomořského dialogu. Operace měla citelný vliv na bezpečnost a stabilitu ve Středomoří, což bylo prospěšné pro obchodní i hospodářskou činnost. Zkušenosti získané v rámci OAE přinesly Alianci jedinečné odborné znalosti pro prevenci teroristické činnosti ve vodách Středozemního moře. Poznatky byly využity také v rámci širšího mezinárodního úsilí při boji s terorismem a především pro potírání obchodu se zbraněmi hromadného ničení. Posílena byla schopnost spolupráce se zeměmi mimo NATO a civilními agenturami.

V průběhu operace alianční síly komunikovaly s více než 128 000 obchodními loděmi a vstoupily na palubu 172 podezřelých plavidel. Všechny prohlídky probíhaly se souhlasem kapitána a domovského státu lodí, v souladu s mezinárodním právem.

Navazující operace Sea Guardian

Na varšavském summitu NATO v červenci 2016 bylo schváleno ukončení stávající akce a její nahrazení novou operací, což se uskutečnilo v říjnu stejného roku. Nová námořní operace Sea Guardian se širším záběrem nyní ve Středomoří plní tři úkoly: zajišťuje povědomí o situaci na moři, bojuje proti terorismu a podporuje další rozvoj námořních schopností sil Aliance.

Státy zapojené do operace

Členské státy NATO:		Další státy:
Albánie	Norsko	Gruzie
Bulharsko	Polsko	Izrael
Dánsko	Portugalsko	Maroko
Estonsko	Řecko	Nový Zéland
Chorvatsko	Spojené státy	Rusko
Itálie	Španělsko	Ukrajina
Kanada	Turecko	
Německo	Velká Británie	

„Transformací OAE vytvoříme vhodný základ pro další činnost NATO ve Středozemním moři. Chceme podpořit operaci Sophia vedenou Evropskou unií. Při uzavírání tras využívaných k mezinárodnímu obchodu s lidmi navážeme na efektivní a pohotovou spolupráci v Egejském moři.“

Generální tajemník NATO Jens Stoltenberg (9.7. 2016)

Bibliografie a zdroje k tématu:

- » Finman, Brian (2010): Bezpečnost ve Středozemním moři - modus operandi. *NATO Review*, No. 2. (http://www.nato.int/docu/review/2010/Maritime_Security/Safe_Mediterranean/CS/index.htm)
- » NATO Review (2010): Pohled zblízka na námořní operaci Aktivní úsilí [video]. *NATO Review*, No. 2. (http://www.nato.int/docu/review/2010/Maritime_Security/Active-Endeavour/CS/index.htm)
- » Natoaktual.cz (2016): Místo teroristů migranti. Námořní operace ve Středomoří se mění. *Natoaktual.cz*, 19. 5. 2016. (http://www.natoaktual.cz/nato-chce-zmenit-operaci-ve-stredomori-dyj-/na_zpravy.aspx?c=A160523_151324_na_zpravy_m00)
- » NATO (2016): Operation Active Endeavour. Brussels: North Atlantic Treaty Organization. (http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_7932.htm)
- » MARCOM: Operation Active Endeavour. Northwood: Allied Maritime Command. (<http://www.mc.nato.int/ops/Pages/OAE.aspx>)
- » NATO (2016): Operation Sea Guardian. Brussels: North Atlantic Treaty Organization. (http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_136233.htm)
- » Závěšický, Jan (2004): Operace Active Endeavour (Reakce NATO na teroristickou hrozbu ve Středomoří). *Vojenské rozhledy*, roč. XIII, č. 4, s. 83-86.

Pokud budete mít zájem o další informace k tomuto tématu, neváhejte se obrátit na:
Informační centrum o NATO
Jungmannova 17, 110 00 Praha 1
info@natoaktual.cz
tel.: 221-506-758